Liber Primus

¶ Incipit liber primus Aresto. stragerite filij Nichomaci de auditu phisico. in q̃ determiat de ꝓncipijs subiecti qđ est ens mobile in cõi.

Uoniā quidē intelligere ⁊ scire ꝯtingit circa oẽs scias. q̃ꝝ sꝫ ꝓncipia. cause aut elemẽta. ex horū cognitione. Tũc em̃ cognoscere arbitramur vnũquodq̄. cũ causas ꝓmas et ꝓncipia ꝓma cognoscimus vsq̄ ad elemẽta. Manifestũ q̃dem q̃t ⁊ q̃ sunt circa ꝓncipia sciẽ que de natura est ꝓus determiare tentandũ.

¶ Iste est liber phicoꝝ Arĩ. q̃ etiā dr̃ de phisico siue de naturali auditu. q̃ ꝓma sui diuisiõe diuidit in ꝓhemiũ et tractatũ. q̃ incipit ibi. Necesse aũt Et subdiuidit tractatus in octo libros ꝑtiales. in q̃ꝝ ꝓmo determiat de ꝓncipijs ꝯstitutõis ⁊ trāsmutatõis reꝝ naturaliũ. ꝓncipia āt trāsmutatõis sꝫ materia forma ⁊ ꝓuatio. sed ꝓncipia cõstitutõis sꝫ materia ⁊ forma. In scđo libro determinat de pricipijs sciẽ naturaƚ. s. de q̃ttuor causis. q̃bꝫ effectꝰ naturales oñdunt ipis rebꝫ naturalibꝫ ineẽ. In 3° determinat de passionibꝫ entis mobiƚ intrĩsecis. s. motu ⁊ infinito q̃ q̃a ꝯuertunt cũ ente mobili ꝭm q̃ hmõi. iõ dicunt intrinsece. In q̃rto de passionibꝫ extrinsecis entis mobiƚ. s. de loco vacuo ⁊ tp̃e. In q̃nto de diuisiõe entis mobiƚ in ꝑtes subiectiuas ⁊ de vnitate ⁊ ꝯ̃rietate motuũ. In sexto determinat de diuisiõe motus in ꝑtes q̃ntitatiuas In septimo oñdit q̃ deueniendũ est ad vnũ ꝓmũ motorẽ In octauo oñdit q̃s sit ꝓmus motꝰ ⁊ primꝰ motor ⁊ de ꝓprietatibꝫ eorundẽ. Ex q̃ pꝫ q̃ sp̃ duo libri hñt ad inuicẽ ꝯnexionẽ. q̃r duo ꝓmi determināt de ꝓncipijs. tercꝰ ⁊ q̃rtus de passionibꝫ. q̃ntus ⁊ sextꝰ de diuisiõe motꝰ. septimꝰ ⁊ octauus de motoribꝫ ⁊ mobilibꝫ. Sꝫ in ꝓhemio huic libro ꝓmisso phs oñdit ordinẽ ꝓcedẽdi in scia naturali. Et duo facit. q̃r p° oñdit q̃ opꝫ incipe a ꝯsideratõe ꝓncipioꝝ Secũdo q̃ inter ꝓncipia opꝫ incipe a pricipijs vlioribus. ibi. Innata āt. Circa pm̃ intẽdit talẽ cõclusionẽ. In phia naturali ꝓcedendũ ẽ ex ꝓncipijs causis ⁊ elemẽtis ad principiata cāta ⁊ elemẽtata. Et ꝓbat eā sic. q̃r in oi scia cuiꝰ sꝫ ꝓncipia aut cāe aut elemẽta ꝯtingit scire ⁊ intelligere ex hoꝝ cognitõe. sed in phia naturali sunt pricipia cāe et elemẽta. ḡ ꝯtingit scire ⁊ intelligere ex hoꝝ cognitõe. Maiorẽ ꝓbat ex cõi hoim opiniõe existimatõe ⁊ fama. q̃r tũc vnũq̃dq̄ arbitramur cognoscere cũ cognoscimus ꝓmas causas ⁊ prima ꝓncipia vsq̄ ad elementa

Conclusio

Dr. Que sit rõ ordis istiꝰ libri phicoꝝ ad alios libros subseq̃ntes. in q̃bꝫ agit de sp̃ebꝫ mobiliū ¶ Dõm q̃ rõ huiꝰ sumit ex ꝓhemio istiꝰ libri in q̃ dr̃ q̃ in phia naturali sit ꝓcedendũ a cõioribꝫ ad minꝰ cõia sed ens mobile simpl'r de q̃ tractat in isto li° est cõmunius q̃ȝ ens mobile sp̃ealit ꝯtractũ de q̃ agit in libris seq̃ntibꝫ puta in libro de celo. in q̃ agit de mobili ꝯtracto ad motū localẽ q̃ est sp̃es motꝰ. Sꝫ in libro de gñatõe agit de motu ad formā ⁊ de ꝓmis mobilibꝫ. s. elemẽtis q̃ntu ad trāsmutationẽ eoꝝ in cõi Quātũ ṽo ad sp̃eales trāsmutationes in libro metheoroꝝ. de mineralibꝫ vero mixtis inaiatis in li° de mineralibꝫ. de aiatis ṽo in li° de aīa et ꝯñtibꝫ

Ar. Prohemiũ cõiter solet tria facere. s. (ad ipm reddere auditores beniuolos attentos ⁊ dociles. sꝫ h̃ nõ fit h̃. Dõm q̃ q̃uis illa non fiāt h̃ explicite tñ implicite. In h̃ em̃ reddũt auditores dociles q̃ oñdit ordinẽ ꝓcedẽdi in scia. q̃ em̃ ꝑ ordinẽ dicũt faciliter addisci pñt. Reddũt etiā beniuoli ꝑ h̃ qđ dr̃ de natura eẽ determinandũ. q̃r multũ vtile ẽ scire naturas reꝝ ⁊ ꝓprietates earundẽ. Etiā reddunt attenti ꝑ hoc qđ dr̃ tentandū. in q̃ tangitur difficultas istius scientie

Dr. Utrꝫ ordo termioꝝ ꝓme ꝯclusiõis possit saluari absq̄ vitio nugatõis ¶ Dõm q̃ sic. q̃r iste dcões accipiunt dupl'r. vno° q̃ntũ ad id cui nomẽ imponit. et sic hñt se sicut supius ⁊ inferiꝰ. q̃r ꝓnm̃ ẽ genꝰ cāe cũ sit aliqđ ꝓncipiũ qđ nõ est cā. sicut terminꝰ a q̃ in motu. addit em̃ cā sup̃ ꝓnm̃ influxũ. deĩn est aliq̃ cā q̃ nõ ẽ elemẽtũ sicut cā efficiẽs. Alio° accipiũt quātũ ad id a q̃ nomẽ imponit. ⁊ sic hñt diuersitatẽ adinuicẽ. q̃r tũc ꝭm expõem doctoris scti ꝓnm̃ ꝭcat cām efficiẽtẽ tm̃. sꝫ cā ꝭcat cām finalẽ ⁊ formalẽ elemẽtũ āt ꝭcat cām materialẽ. Rõ ẽ. q̃r h̃ nomẽ ꝓnm̃ imponit a q̃dā ordie ꝓcedẽdi in alteꝝ. taƚ autẽ ordo ꝯuenit magꝭ efficiẽti. q̃r efficiẽs ẽ ꝓnm̃ vñ motꝰ Cā iponit a cāndo. dr̃ em̃ cā a q̃ res depẽdet. res āt dupl'r ab aliq̃ depẽdet scꝫ in fieri. ⁊ sic depẽdet a cā finali. ⁊ in facto eẽ q̃ mõ depẽdet a forma. quia nulla res fieret ab efficiente nisi moueret efficiẽs a fine. eẽ āt rei sumit a forma. Et sic in pͣ ꝓpõe ꝑ cām intelligũt due cāe. s. finaƚ ⁊ formaƚ. ꝑ ꝓnm̃ intelligit cā efficiẽs. ꝑ elemẽtũ āt intelligit cā materiaƚ. Et h̃ vltim̃ pꝫ ex tribꝫ. q̃r sicut elemẽtũ ẽ vltim̃ in resolutõe. ita materia ẽ vltim̃ in cognitõe. q̃r ꝯgñscit ꝑ formā. Etiā elemẽtũ ẽ ꝓnm̃ materiale mixtoꝝ. Ter° pꝫ ex noie. q̃r elemẽtũ dr̃ q̃si ylementũ. ⁊ yle ẽ materia ꝓma. ⁊ sic ꝯueniẽter ꝭcat cā materiaƚ ꝑ elemẽtũ ¶ Sꝫ Cõmẽtator aliť exponit illos terminos. q̃r ꝑ ꝓnm̃ intelligit cām efficientẽ. ⁊ ꝑ h̃ noⁿ cā intelligit finalẽ tm̃ ꝓpť vnā regulā topicā. q̃r analogũ ꝑ se positũ stabit ꝓ ꝭcato famosiori. sꝫ in 2° huiꝰ dr̃ q̃ finis ẽ cā ꝓncipalior. Per elemẽtũ intelligit cām formalẽ ⁊ materialẽ et h̃ sumit ex q̃nto meta. vbi definit elemẽtũ Elemẽtũ ẽ ex q̃ fit aliq̃d p° in existẽte idiuisibili sp̃ẽ in aliā sp̃ẽm. q̃ q̃dẽ definitio ꝭm eũ etiā cāe forali ꝯuenit. Sꝫ istđ incõueniẽter dr̃. q̃r defi° elemẽti nõ ꝯuenit forme. q̃r forma nõ ẽ id ex q̃ fit aliq̃d. cũ ex dicat circũstantiā cāe materiaƚ. Et q̃ñ q̃rit. vtrꝫ materia ꝓma posset dici elemẽtũ. Dõm q̃ elemẽtũ capit dupl'r. ꝓmo° ꝓ illo qđ ẽ vltim̃ in resolutiõe. ⁊ tũc materia ꝓma ẽ elemẽtũ. q̃r p° huiꝰ dr̃. Si q̃d corrũpit in h̃ abibit vltimũ. Alio° capit elemẽtũ ꝓ vltio hñte sp̃ẽm sicut. v. meta. definit. ⁊ sic materia nõ est elemẽtũ. q̃r materia capta ꝭm suā naturā nõ hꝫ sp̃ẽm. i. ꝯpletũ esse specificũ. ⁊ iõ q̃ttuor simplicia corpa dicunt hoc mõ elementa.

☞ Notandũ q̃ signanter dr̃ in lr̃a. q̃ꝝ sunt ꝓncipia aut cāe aut elemẽta. q̃r aliq̃ est scia in q̃ nõ ꝓcedit ex veris ꝓncipijs. sed ex q̃busdā circũstātijs. sicut pꝫ in rethorica. q̃ ex q̃busdā ꝑsuasionibꝫ ꝓcedit q̃bꝫ vtitur loco ꝓncipioꝝ. Et ponit ꝭm doc. sctm̃ istas ꝑticulas disiunctiue ad denotandũ q̃ q̃dā est scia q̃ ꝑ vnā cām ꝓcedit. sicut mathematica. Aliq̃ ꝑ tria gña cāꝝ. sicut metaphy. Aliq̃ ꝑ q̃ttuor. sicut phica. Quare āt mathema. ꝑ vnā tm̃ ꝓcedit est iõ. q̃r mathẽa. abstrahit a materia sensibili et motu. et ḡ abstrahit ab efficiẽte. qđ est ꝓncipiũ motus. ⁊ ꝑ ꝯñs a fine ꝓpter quẽ fit motꝰ. Finis em̃ sp̃ est aliq̃d intentũ ab efficiente. vñ pꝫ q̃ mathema. solũ cõsiderat formalẽ causam

TECHNISCHE UNIVERSITÄT DARMSTADT
http://tudigit.ulb.tu-darmstadt.de/show/inc-iii-83/0010
Universitäts- und Landesbibliothek Darmstadt
gefördert durch die DFG